

LBRIS

We know
books

**MICHELLE
OBAMA
LUMINA
DIN NOI**

CUM SĂ ÎNVINGI ÎN MOMENTE DIFICILE

Traducere din limba engleză de
COSMIN NEDELCU

LITERA
București

The Light We Carry
Overcoming in Uncertain Times
Michelle Obama

Copyright © 2022 Michelle Obama

Toate drepturile rezervate

Traducere publicată prin înțelegere cu Crown, un imprint
al Random House, o divizie a Penguin Random House LLC

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Lumina din noi
Cum să învingi în momente dificile
Michelle Obama

Copyright © 2022 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Traducere din limba engleză:
Cosmin Nedelcu

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactori: Ramona Ciortescu, Georgiana Harghel

Corector: Rodica Crețu

Copertă: Flori Zahiu

Tehnoredactare și prepress: Ana Vârtosu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
OBAMA, MICHELLE

Lumina din noi / Michelle Obama; trad. din lb.
engleză de Cosmin Nedelcu. – București: Litera, 2022

ISBN 978-606-33-9512-3

I. Nedelcu, Cosmin (trad.)

821.111

CUPRINS

INTRODUCERE		11
PARTEA I		
CAPITOLUL 1	Puterea lucrurilor mărunte	31
CAPITOLUL 2	Interpretarea fricii	59
CAPITOLUL 3	Fii îngăduitor de la bun început	85
CAPITOLUL 4	Mă vede cineva?	95
PARTEA A II-A		
CAPITOLUL 5	Masa din bucătărie	127
CAPITOLUL 6	Alege partenerul potrivit	157
CAPITOLUL 7	Faceți cunoștință cu mama mea	193
PARTEA A III-A		
CAPITOLUL 8	Noi, în întregime	223
CAPITOLUL 9	Armura pe care o purtăm	251
CAPITOLUL 10	Țintește sus	275
MULȚUMIRI		305
NOTE		309
CREDITE FOTOGRAFICE		315
DESPRE AUTOR		317

CAPITOLUL 1**PUTEREA LUCRURILOR MĂRUNTE**

Uneori recunoști o unealtă numai după ce începe să funcționeze pentru tine. Și alteori se dovedește că cele mai mărunte unelte ne pot ajuta să analizăm cele mai importante trăiri. Am învățat lucrul acesta acum doi ani, când mi-am comandat niște andreele fără să-mi dau seama pentru ce aveam nevoie de ele.

S-a întâmplat în timpul primelor săptămâni tensionate ale pandemiei, când mă aflam în casa noastră din Washington, DC. Făcusem cumpărături online într-un mod dezordonat, comandând lucruri precum jocuri de societate și materiale creative, alimente și hârtie igienică, fără să știu cum vor evolua lucrurile, temătoare și pe deplin conștientă că aceste cumpărături impulsive sunt un răspuns american tipic în fața incertitudinii. Încă încercam să înțeleg cum trecuserăm parcă într-o clipă de la o „viață normală“ la o situație globală pe scară largă. Încă încercam să mă obișnuiesc cu gândul că sute de milioane de oameni erau dintr-odată și foarte serios în pericol. Și cel mai sigur și mai util lucru

pe care noi îl puteam face în momentul respectiv era să rămânem liniștiți acasă.

Zi de zi, mă uitam la știri, uluită de acuta inechitate a lumii noastre. Era prezentă în titlurile de știri, în reduce-rile de personal, în numărul deceselor și în cartierele în care sirenele ambulanțelor urlau cel mai zgomotos. Am citit articole despre lucrătorii din spitale care erau speriați să meargă acasă la finalul turelor, de teamă că și-ar fi putut infecta familia. Am văzut imagini ale camionetelor de morgă parcate pe străzile orașelor, spațiile pentru concerte fiind transformate în spitale de campanie.

Știam atât de puține și ne temeam foarte tare. Totul părea important.

Totul *era* important.

Era dificil să nu te simți copleșit.

Mi-am petrecut primele zile sunându-mi prietenii și asigurându-mă că mama, trecută acum de 80 de ani și locuind singură în Chicago, avea o modalitate sigură de a-și procura alimente. Fiicele noastre au venit acasă de la facultate, amândouă zguduite de ceea ce se întâmpla și un pic reticente să-și părăsească prietenii. Le-am îmbrățișat strâns pe amândouă și le-am asigurat că era ceva temporar, că în scurt timp aveau să se întoarcă la petrecerile lor zgomotoase, să își facă griji pentru un examen la sociologie și să mănânce iar supa ramen în camerele lor de cămin. Am spus-o ca să mă conving pe mine însămi. Am spus-o pentru că știam că asta face parte din slujba de părinte – de a proiecta o fărâmă în plus de siguranță, chiar dacă simți că ți se înmoaie genunchii, chiar dacă în sufletul tău îți faci griji pentru lucruri mult mai importante decât întoarcerea copiilor tăi la prietenii lor. Chiar și când ești îngrijorat, dai glas cu tărie celor mai frumoase speranțe.

Cu trecerea timpului, familia noastră și-a stabilit o rutină liniștită, cu cine mai lungi decât de obicei seara. Treceam în

revistă știrile, comparând lucrurile pe care le citiserăm sau auziserăm – statisticile sumbre ale zilei sau mesajele enervant de schimbătoare care veneau de la Casa Albă, fostul nostru cămin. Am încercat jocurile de societate pe care le cumpărasem, am rezolvat câteva puzzle-uri, am stat pe canapea și ne-am uitat la filme. Am găsit mereu un motiv să râdem, am răs. Pentru că altfel totul ar fi părut nespus de înfricoșător.

Sasha și Malia și-au continuat școala online. Barack era ocupat cu scrierea memoriilor prezidențiale și din ce în ce mai concentrat asupra faptului că alegătorii americani aveau să decidă în scurtă vreme dacă Donald Trump va rămâne sau va pleca. Între timp, eu mi-am pus toată energia într-o inițiativă numită When We All Vote (Când votăm cu toții), pe care am lansat-o în 2018, inițiativă menită să mobilizeze alegătorii și să sporească prezența la urne. La solicitarea primarului nostru, am participat la o campanie a administrației publice numită explicit Stay Home D.C., îndemnându-i pe locuitorii orașului să rămână acasă și să se testeze dacă se simțeau rău. Am înregistrat mesaje încurajatoare pentru lucrătorii epuizați din secțiile de urgență. Și, într-un efort de a ușura o mică parte din povara pe care știam că o poartă mulți părinți, am lansat o serie de videoclipuri săptămânale în care am citit povești pentru cei mici.

Nu mi s-a părut deloc suficient.

Sigur nu a fost suficient.

Era o realitate cu care cred că mulți dintre noi ne acomodam în acel moment: nimic nu părea nici pe departe îndeajuns. Pur și simplu erau prea multe găuri de umplut. În comparație cu proporțiile colosale ale pandemiei, orice efort părea neînsemnat.

Credeți-mă, conștientizez pe deplin norocul și privilegiul meu relativ în această situație. Înțeleg că a fi nevoită să stau în mare măsură pe margine în această situație globală devastatoare nu e nicidecum vreo vitregie a destinului,

mai ales în comparație cu lucrurile prin care mulți alții au trecut în această perioadă. Familia mea a făcut exact ceea ce o grămadă dintre noi fuseseră instruiți să facă în numele siguranței pentru toți – ne-am pus la adăpost în mijlocul unei furtuni nimicitoare.

Din câte știu a fost greu pentru numeroși oameni, iar pentru mine această perioadă de încremenire și de izolare a fost extrem de solicitantă. A fost ca o trapă care se deschidea într-un freamăt de îngrijorări pe care nu le puteam înțelege și pe care nu puteam să le controlez.

Îmi petrecusem o viață întreagă până în acel moment făcându-mi de lucru – rămânând ocupată – în parte, cred, ca un mijloc de a încerca să am sentimentul că țin cumva lucrurile în frâu. La muncă și acasă, am trăit mereu după liste, agende și planuri strategice. Le-am folosit ca foaie de parcurs, un mijloc de a ști încotro mă îndrept, totul cu scopul de a ajunge acolo cât mai eficient cu putință. De asemenea, eram puțin cam obsedată de ideea de a face progrese și de a le măsura. Este posibil să mă fi născut cu acest impuls preinstalat. Poate că mi-a fost dat de părinții mei, care au întreținut o convingere solidă că eu și Craig aveam capacitatea de a atinge măreția, dar care, în același timp, într-un mod destul de explicit, nu aveau de gând să facă lucrurile în locul nostru, considerând că era mai bine să le descoperim singuri. Totodată, este posibil ca o parte din acea hărnicie să fi provenit de pe urma situației mele, a faptului că în cartierul nostru muncitoresc șansa bătea rareori la ușa cuiva. Trebuia să mergi în căutarea ei. Uneori, de fapt, erai nevoit să o vânezi cu îndărătnicie.

Și nu am avut nici o problemă cu perseverența. Am petrecut ani întregi străduindu-mă să obțin rezultate. Fiecare

spațiu nou în care am pătruns a devenit un poligon de testare. Am făcut din faptul că eram mereu ocupată o emblemă personală. Mi-am urmărit progresul prin statistici – media notelor, locul în clasă – și am fost răsplătită pentru asta. Lucrând la o firmă de avocatură la etajul al patruzeci și șaptelea al unui zgârie-nori din Chicago, am învățat cum să storc numărul maxim de ore facturabile din fiecare zi, fiecare săptămână, fiecare lună. Viața mea a devenit o mulțime de ore atent numărate, în timp ce fericirea mea a început să scadă.

Nu am fost niciodată genul de persoană cu hobby-uri. Ocazional, vedeam diverse persoane – de regulă femei – care tricotau în aeroporturi și în sălile de curs ale universităților sau când mergeau cu transportul public la serviciu. Dar n-am stat niciodată să mă gândesc prea mult la ele – nici la tricostat, cusut, croșetat sau ceva asemănător. Eram prea ocupată să-mi număr orele de muncă și să monitorizez statisticile.

Tricotatul era însă acolo, adânc imprimat în ADN-ul meu. Se pare că sunt descendenta multor croitorese. Potrivit mamei mele, fiecare femeie din familia ei a învățat să lucreze cu ac și ață, să coasă, să croșeteze, să tricoteze. Nu era vorba de pasiune, ci mai mult de caracterul practic; cusutul era o simplă barieră împotriva sărăciei. Dacă puteai să faci sau să reperi haine, aveai mereu un mijloc de a câștiga bani. Când puține lucruri erau sigure în viață, te puteai baza pe propriile mâini.

Străbunica mea Annie Lawson – pe care o știu drept „Mamaw” – și-a pierdut soțul foarte devreme, dar a reușit să-și întrețină cei doi copilași în Birmingham, Alabama, în parte cârpind hainele altor oameni. Așa le-a pus mâncare pe masă. Din motive similare, bărbații din familia mamei mele au deprins abilități precum tâmplăria și cizmăria. Familia extinsă împărțea resurse, venituri, cămine. Prin urmare, mama a crescut într-o gospodărie cu doi părinți, șase frați și, în plus, pentru câțiva ani, cu Mamaw, care se mutase din Birmingham în Chicago și care a continuat

să coasă, făcând în mare parte modificări pentru albi înstăriți. „N-am avut nimic din belșug“, spune mama, „dar am știut mereu că vom avea mâncare pe masă.“

În lunile de vară, Mamaw își pregătea mașina de cusut Singer și pleca cu autobuzul la câteva ore în nordul orașului, unde una dintre familiile pentru care lucra avea o casă de vacanță pe malul unui lac. De fiecare dată, rămânea acolo câteva zile. Nimeni din familia noastră nici măcar nu-și putea imagina destinația – un loc în care bărcile cu pânze se legănau pe apă, copiii purtau haine de in, iar vacanțele durau luni întregi –, însă ceea ce știau era că vremea era caniculară, Singer era grea, iar la vremea aceea Mamaw numai tânără nu era.

Întregul efort împovărător îl făcea pe fiul ei – bunicul meu Purnell Shields, căruia noi i-am zis ulterior „Southside“ – să dea din cap și să se mire cu voce tare de ce oamenii care-și permiteau o casă de vacanță nu reușeau să-și cumpere o mașină de cusut, scutind-o pe Mamaw de bătaia de cap de a căra toată acea greutate. Firește, nu exista nici o posibilitate de a le prezenta politicos problema acestor oameni. Și, oricum, răspunsul era deja clar: nu se punea problema că nu puteau. Pur și simplu *nu o făceau*. Pesemne că nici măcar nu le trecuse vreodată prin minte. Așa că Mamaw pleca de acasă, cărând toată vara Singerul dus-întors pentru a avea grijă de hainele altora.

Această poveste a stărut în mintea mamei mele toți acești ani. O spune fără să țină predici, dar dincolo de ea rămâne o amintire discretă, transmisă din generație în generație, a greutății purtate de-a lungul timpului de familia noastră, de oamenii noștri – tot ce au avut nevoie să repare, să servească, să îndrepte și să care după ei ca să supraviețuiască.

N-am reflectat conștient la aceste lucruri când eram tânără, însă simțeam instinctiv o parte din acea povară. Era acolo, încadrată în strădaniile mele asidue, o responsabilitate

pe care o simțeam în numele celorlalți pentru a merge mai departe, pentru a face mai multe lucruri și mai puține compromisuri. Și cred că și mama mea a simțit-o. Când, la un moment dat, tata a spus că eu și Craig ar trebui să învățăm să ne cârpinim șosetele, mama l-a pus numaidecât la punct, spunându-i: „Vreau să se concentreze pe școală, Fraser, nu pe ciorapi. Astfel, vor putea într-o zi să-și cumpere oricâte șosete vor avea nevoie.“

Bănuiesc că ai putea spune că am crescut concentrându-mă exact pe acest scop, țintind spre o viață în care să-mi cumpăr șosete, nicidecum să le cârlesc. Am trudit din greu pentru a reuși, schimbându-mi cariera nu o singură dată, ci de mai multe ori. Am părăsit secta orelor facturabile și am avut slujbe care m-au ținut mai aproape de comunitatea mea, deși nu erau nicidecum mai puțin încărcate. Am devenit părinte, lucru care mi-a adus o bucurie nemăsurată, dar a introdus în același timp un întreg set de variabile noi în cursa cu obstacole în care simțeam că particip zi de zi. Cum fac numeroase mame, am planificat, am organizat, am făcut ordine și am economisit. Am memorat raioanele din magazinele Target și Babies R Us pentru o eficiență maximă. Am construit cu migală procese și sisteme care funcționau – pentru familia noastră, pentru slujba mea, pentru propria sănătate fizică și mintală –, trecându-le în revistă și cârpinindu-le neîncetat pe măsură ce copiii creșteau, pe măsură ce cariera politică a lui Barack devenea acaparatoare, iar eu continuam să merg înainte, străduindu-mă să bifez propriile realizări.

Dacă aveam vreun gând rătăcit, vreo suferință nerezolvată sau vreun sentiment imposibil de clasificat, îl puneam de obicei pe un raft mental îndepărtat, gândindu-mă că voi reveni mai târziu asupra lui, într-o perioadă mai puțin aglomerată.

Există beneficii reale când te menții ocupat. Cei opt ani petrecuți în Casa Albă mi-au confirmat asta, căci asaltul responsabilității – să acționezi, să răspunzi, să reprezinți, să

comentezi, să încurajezi – rareori slăbea. Ca primă doamnă, am ajuns să mă obișnuiesc cu ideea de a acționa pe tărâmul lucrurilor grandioase – chestiuni importante, evenimente majore, public numeros, rezultate notabile. Iar lucrurile grandioase, firește, veneau însoțite de un program încărcat. Ritmul amețitor ne făcea pe mine și pe Barack, ca să nu mai pomenesc de cei care lucrau alături de noi, să avem puține ocazii de a zăbovi asupra chestiunilor negative. Eficientizam totul și nu permiteam să ne țină ceva în loc. Într-o anumită măsură, lucrul acesta a devenit clarificator. Ne-a ajutat să păstrăm o perspectivă de ansamblu și, în general, optimistă. În felul acesta, să fii ocupat este un soi de unealtă. Este ca și cum ți-ai pune o armură: dacă cineva trage cu săgeți în direcția ta, e mai puțin probabil să primești vreo lovitură. Pur și simplu nu există timp.

Totuși primele luni ale pandemiei au dărâmat totul. Mi-au distrus structura zilelor. Listele, agendele și planurile strategice pe care mă bazasem dintotdeauna erau dintr-odată pline de anulări, amânări și niște imenși „poate”. Când mă sunau prietenii, discutam adesea despre ce anume îi neliniștea. Toate planurile pentru viitor erau acum însoțite de un asterisc. Viitorul însuși părea să fie însoțit de un asterisc. Îmi aducea aminte de felul în care mă simțeam în copilărie, când observam vulnerabilitatea tatălui meu ori de câte ori cădea pe jos, acele fracțiuni de secundă în care ni se înfățișa nesiguranța tuturor lucrurilor.

Unele dintre sentimentele acelea cunoscute ieșeau acum iarăși la suprafață. Tocmai când credeam că înțelesesem cum merg lucrurile, iată-mă din nou – simțindu-mă dezorientată și fără control. Era ca și cum m-aș fi aflat într-un

oraș în care indicatoarele stradale și punctele de reper fuseseră scoase. O iau la stânga sau la dreapta? În ce direcție e centrul? Îmi pierdusem orientarea. Și odată cu ea pierdusem și o parte din armură.

Acum înțeleg că exact asta fac furtunile puternice: ne încalcă granițele și ne sparg conductele. Ne demolează construcțiile și ne inundă drumurile și rutele obișnuite. Ne smulg indicatoarele și ne lasă într-un peisaj schimbat, ne schimbă pe noi înșine și nu avem de ales decât să găsim o nouă cale de urmat.

Acum înțeleg asta, dar, o vreme, tot ce am putut vedea a fost furtuna.

Îngrijorarea și izolarea mă îndreptaseră spre interior, înapoi. Redescopeream toate întrebările nerezolvate pe care le ascusesem pe rafturile minții mele, toate îndoielile pe care le pusesem anterior deoparte. Iar de îndată ce le-am scos la suprafață, n-am mai putut să le bag degrabă înapoi. Nimic nu mai părea să se potrivească. Nimic nu părea finalizat. Ordinea pe care o savurasem dintotdeauna a fost înlocuită de un sentiment confuz de neliniște. Unele dintre întrebările mele erau concrete – *Meritase Facultatea de Drept împrumuturile pe care le făcusem pentru a o plăti? Greșisem distanțându-mă de o prietenie complicată?* –, în vreme ce altele erau mai complexe și mai apăsătoare. Nu puteam să nu revin la alegerea făcută de țara noastră de a-l înlocui pe Barack Obama cu Donald Trump. *Ce trebuia să înțelegem din asta?*

Eu și Barack am încercat dintotdeauna să acționăm pe principiul speranței și al muncii asidue, alegând să trecem cu vederea răul în favoarea binelui, crezând că cei mai mulți dintre noi împărtășim obiective comune și că progresele pot fi realizate și măsurate în timp, chiar și treptat. Desigur, poate că este o poveste sinceră, plină de speranță, dar am investit în ea. I-am dăruit viața noastră. Și ne-a purtat familia, o familie de culoare onestă și plină de optimism, până

la Casa Albă. Pe parcurs, am întâlnit literalmente milioane de americani care păreau să simtă același lucru. Vreme de opt ani, am încercat să trăim pe deplin după acele principii – ba poate chiar sfidându-le –, înțelegând că ajunseserăm atât de departe în ciuda fanatismului și a prejudecăților extrem de profund înrădăcinate în viața americană. Am înțeles că prezența noastră ca oameni de culoare la Casa Albă spunea ceva despre ceea ce era posibil, astfel că ne-am concentrat puternic pe speranță și muncă asiduă, străduindu-ne să folosim pe deplin acea posibilitate.

Indiferent dacă alegerile din 2016 au fost un reproș direct sau nu pentru toate acestea, a durut. Încă doare. M-a cutremurat profund să-l aud pe cel care îl înlocuise pe soțul meu în funcția de președinte folosind fățiș și fără regrete insulte etnice, transformând egoismul și ura în ceva relativ acceptabil, refuzând să dezaprobe extremiștii albi sau să-i susțină pe cei care demonstau pentru dreptate rasială. M-a șocat să-l aud vorbind despre ceea ce ne face să fim diferiți ca și cum ar fi o amenințare. Am simțit ceva mai mult, ceva mai neplăcut decât o simplă înfrângere politică.

În spatele tuturor acestor lucruri curgea un șir deprimant de gânduri: *nu fusese suficient. Noi înșine nu eram suficienți. Problemele erau prea mari. Golurile erau gigantice, imposibil de umplut.*

Știu că analiștii și istoricii își vor exprima în continuare părerile despre rezultatul acelor alegeri, împărțind atât virovăția, cât și meritele, analizând personalitățile, economia, mass-media fracturată, trolii și boții, rasismul, misoginismul, dezinformarea, dezamăgirea, inegalitățile, pendulul oscilant al istoriei – toate modurile, mari și mici, în care am ajuns în acel punct. Vor încerca să zugrăvească un tablou mai logic și cuprinzător al celor întâmplate și al motivelor din spatele lor, iar bănuiala mea este că lucrul acesta îi va ține pe oameni ocupați mult timp de acum încolo. Blocată însă în